

فصل ۲

پرسش‌های والدین و آموزگاران درباره‌ی کودکان کندپرداز

• اگر کودک من باهوش است، چرا تا این حد کند است؟

«می‌توانم بفهمم که چرا همه از دنیس^۱ ناامید هستند، برای این که من هم از او ناامید هستم! او نمی‌تواند هیچ کاری را سر وقت انجام دهد. تکالیف منزل، پوشیدن کفش، گرفتن پیام تلفن، هیچ کدام را سر وقت انجام نمی‌دهد. اگر او را نمی‌شناختم، فکر می‌کردم اهمیت نمی‌دهد! اما می‌دانم که اهمیت می‌دهد. در حقیقت خیلی هم اهمیت می‌دهد. او فقط نمی‌داند چگونه شروع کند. پدرش فکر می‌کند او تنبل است و باید اعتراف کنم که این طور به نظر می‌رسد، اما می‌دانم که اگر می‌توانست، کارها را سریع‌تر انجام می‌داد. او ایده‌های بزرگی دارد و زمانی که می‌خواهد برای کلاس تاریخ، مقالهای بنویسد، از هیچانش صحبت می‌کند، اما زمانی که وقت نوشتن می‌رسد، همان‌جا می‌نشیند. انگار از ترس فلج می‌شود و یا انگار در حال رؤیابافی است. من نمی‌دانم! اگر او به کارش اهمیت نمی‌داد، آیا درباره‌ی عنوان کارش تا این حد هیجان‌زده می‌شد؟ سعی می‌کنم با گفتن این که ایده‌هایی را روی فلش کارت بنویسد، به او کمک کنم. اما انگار پیدا کردن اطلاعات از کتاب و نوشتن آن‌ها خیلی بیشتر طول می‌کشد. به نظرم از زمانی که متولد شد، همین‌طور بوده است. حتی در اولین سال

مدرسه زمانی که قرار بود کپی کند یا واژه‌ای را هجی کند، به زمانی ۱۰ برابر بیشتر از حد معمول نیاز داشت. پدرش فکر می‌کند او تنبل است، معلمش فکر می‌کند او اهمیت نمی‌دهد و من تمام عمر سر او داد کشیدم تا کارهایش را انجام دهد. چطور ما درگیر این آشفتگی‌ها شدیم؟»

بعضی کودکان به‌طور ذاتی سریع هستند. آن‌ها می‌دوند، حرف می‌زنند، نقاشی می‌کشند و کارهای مختلفی می‌کنند و همه‌ی این کارها را با سرعتی مناسب نشان انجام می‌دهند. سایر کودکان این‌طور نیستند و یا منصفانه‌تر است بگوییم نمی‌توانند این‌گونه باشند. این‌ها کودکانی هستند که دچار نقص در سرعت پردازش هستند. سرعت پردازش اطلاعات واژه‌ای است که در رشته‌ی عصب روان‌شناختی و در زمینه‌ی آموزش و رشد کودک بسیار به‌کار می‌رود. همان‌طور که در فصل‌های آینده خواهید دید، واژه‌ای است که به فرایندی پیچیده اشاره می‌کند و بنابراین به شکل‌های گوناگونی ارزیابی و تعریف می‌شود. آن را نمی‌توان به تنهایی و جدای از فکر کردن، مانند زبان، حافظه و توجه درک کرد.

سرعت پردازش اطلاعات به‌طور کلی شامل یک یا چند عملکرد زیر است: مدت‌زمانی که صرف دریافت اطلاعات می‌شود (می‌تواند از طریق هر حسی باشد، ولی اغلب از طریق کانال دیداری و شنیداری است)، پردازش اطلاعات، و یا تدوین پاسخ. تعریف دیگر سرعت پردازش این است که آن را می‌توان به‌عنوان زمان لازم برای انجام تکلیف ذهنی و یا مقدار کار انجام شده در مدت زمان مشخص، تعریف کرد. حتی به شکل ساده‌تر می‌توان گفت سرعت پردازش مدت‌زمانی است که برای انجام یک کار صرف می‌شود.

از آن جایی که مادر فرهنگمان ارزش زیادی برای سرعت انجام کار قائلیم، زندگی با سیستم عصبی که به زمان بیشتری برای پردازش اطلاعات نیاز دارد، کار دشواری است. گاهی این‌طور فرض می‌شود که کودکان و بزرگسالانی که در این پردازش‌ها کند هستند، مشکلات ذهنی دارند، ولی واقعاً این‌طور

نیست. با این حال سرعت پردازش با وجود تأثیر منفی که روی توانایی یافتن پاسخ، بازیابی اطلاعات از حافظه‌ی بلندمدت و به یاد آوردن کاری که در مدت زمان داده شده باید انجام شود دارد، با سایر حوزه‌های شناختی در تعامل است. به عبارت دیگر، ممکن است فردی با سرعت پردازش پایین، در سایر حوزه‌های تفکر نیز مشکل داشته باشد و حتی در آزمون‌های هوشی نمره‌ی پایین کسب کند (در فصل بعد بیشتر درباره‌ی این حوزه خواهید خواند)، اما لزوماً این‌طور نیست، چرا که وجود مشکل در حوزه‌ی شناختی، به معنای کم‌هوش‌تر بودن نیست.

برای مثال، دنیس بچه‌ی واقعاً باهوشی است و با آن که سرعت عملکرد و تفکر پایینی دارد، ولی بهره‌ی هوشی کلامی او در صدک ۹۰ درصد کودکان هم‌سن خودش است. به نظر می‌رسد بازده کند دنیس، ربطی به هوش ذاتی او ندارد و این فرض را ایجاد می‌کند که او تنها قادر به تکمیل تکالیف درسی ساده منزل مانند رونویسی و هجی لغات نیست.

تکلیف درسی منزل و تکمیل کارهای عادی روزمره مثال‌هایی از مورد‌های مربوط به خانه هستند. زمانی که والدین دنیس از او می‌خواهند کاری را انجام دهد و او آن‌ها را ناامید می‌کند، شانه‌هایش را بالای اندازه‌ی او اندازد و گاهی با عصبانیت واکنش نشان می‌دهد و می‌گوید: «متوجه نمی‌شوید! فکر می‌کنید می‌توانم این کار را انجام دهم، اما من نمی‌توانم!» این جوابی است که همیشه می‌دهد. یک متخصص سلامت ذهنی به والدین دنیس گفت که ممکن است او اختلال نافرمانی داشته باشد، فرد دیگری گفت او نشانه‌های اختلال بیش‌فعالی و نقص در توجه (ADHD) دارد و متخصص دیگری گفت او را راحت بگذارید، چون او یک پسر بچه است. آموزگار دنیس و روان‌شناس مدرسه، به این فکر کردند که شاید «مشکل پردازش» داشته باشد، اما هیچ‌وقت توضیح ندادند که منظورشان چیست و یا این‌که چگونه به این نتیجه رسیده‌اند.

والدین دنیس فکر نمی‌کردند که تمام این برچسب‌ها و توضیحات، آشفتگی و آسیبی را که به خاطر ناتوانی دنیس در انجام کارها در زمان معمولش ایجاد می‌کند، بتواند پوشش دهد. ناتوانی او در تمام کردن تکالیف منزل به مراقبت دائمی و انرژی زیادی از طرف والدینش نیاز داشت. والدین برای انجام کارهایش به او کمک می‌کردند و همین باعث خشم خواهر و برادرانش می‌شد. والدین همیشه برای حل مشکلاتش می‌جنگیدند. آن‌ها احساس خشم، ناکلی، درهم‌شکستگی، فرسودگی و ناامیدی می‌کنند و نمی‌دانند باید چه کار کنند و یا به کجا بروند؟

● «از کجا باید بفهمم که کودکم سرعت پردازش پایینی دارد؟»

شاید شما این کتاب را به این دلیل انتخاب کرده‌اید، چون کودکی مثل دنیس دارید، و یا شاید باور این که کودکی باهوش باشد ولی از بقیه عقب بماند، برای شما سخت باشد. شاید به دنبال کمک گرفتن از متخصصین بهداشت ذهنی یا متخصصین آموزشی باشید. بعضی از آن‌ها به شما خواهند گفت مواظب باشید به اندازه‌ی کافی بخوابید، صبحانه بهتری بخورد، «با آمادگی برای یادگیری به مدرسه برود»، و یا در مدیریت رفتار کودکتان مصمم‌تر باشید. شاید شما همه‌ی این نصایح را امتحان کرده‌اید. شاید به انجام این توصیه‌ها احتیاج ندارید چرا که می‌دانید که مشکل از خواب و یا انگیزش نیست و مشکل دیگری درباره‌ی یادگیری یا روش شناختی کودکتان وجود دارد که باید تبیین شود.

نقص در سرعت پردازش باید از طریق ارزیابی رسمی و توسط فردی متخصص مانند روان‌شناس انجام شود. چون معمولاً این مشکل نشان‌دهنده‌ی مشکلات اساسی دیگری است که رایج‌ترین آن‌ها، نقص در توجه است. تشخیص یک زیرگروه از ADHD، اغلب با سرعت‌کند پردازش همراه است، هرچند که همیشه هم این‌طور نیست.

دومین گروه بزرگ کودکان با نقص در سرعت پردازش، آن‌هایی هستند که اختلال یادگیری دارند مانند، نارساخوانی، اختلال یادگیری غیرکلامی، اختلال در یادگیری زبان، اختلال طیف اُتیسسم (از اختلال رشد پیش‌رونده تا نشانگان آسپرگر). هرچند نقص در سرعت پردازش، دلیل زیربنایی اختلال یادگیری نیست، ولی بسیاری از کودکان با مشکلات یادگیری و رشدی، نقص در سرعت پردازش را در پرونده‌ی شناختی خود دارند.

سایر کودکانی که ممکن است نقص در سرعت پردازش آن‌ها گذرا باشد، بیشتر از مشکلات روان‌شناختی مانند اضطراب، افسردگی یا فشار روانی (مانند از دست دادن والدین)، رنج می‌برند. برخی از کودکان مشکل سرعت پردازش را زمانی که علائم افسردگی‌شان به قدری شدید است که نمی‌توانند کاری انجام دهند و یا به قدری مضطرب هستند که تمایلات کمال‌گرایانه آن‌ها باعث گُندی در کار می‌شود، تجربه می‌کنند.

گروه آخر از کودکان که در هیچ‌یک از این گروه‌ها قرار نمی‌گیرند، ولی در تمام آزمون‌های زمان‌بندی‌شده (یا حداقل در بیشتر آن‌ها)، در مقایسه با آزمون‌های بدون زمان عملکرد بسیار ضعیفی دارند، کودکانی هستند که در گذشته تشخیص «اختلال یادگیری و نه نقص در سرعت پردازش» گرفته‌اند. این واژه شاید به ناتوانی یادگیری با اختلال خاص در خواندن اشاره می‌کند. در بیشتر این موارد فردی متخصص و دارای مجوز حرفه‌ای مانند روان‌شناس بعد از انجام آزمون، این تشخیص را می‌دهد.

بخشی از این کتاب برای کمک به شما در درک چستی سرعت پردازش، اهمیت آن و این‌که چگونه شما و کودکان را تحت تأثیر قرار خواهد داد، اختصاص داده شده است. درک این نکته که سرعت پردازش چیست، مهم‌ترین و اولین قدم برای کنار آمدن با نقص در سرعت پردازش است. زمانی که فهمیدید همیشه سرعت عمل کودکان تحت کنترلش نیست و زمانی که بهتر متوجه شدید چرا کودکان به این شکل رفتار می‌کند، راهبردهای کمک